

Nr 767

Av herr Åkerlund, *angående kontrollen av atomenergiverksamheten i Sverige, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 879 i Andra kammaren)

Vid 1969 års höstriksdag ratificerades på regeringens förslag det s. k. icke-spridningsavtalet för kärnvapen. Som en konsekvens av detta beslut torde all svensk hantering av klyvbart material inom en viss tidrymd komma att ställas under kontroll av Internationella atomenergiorganet (IAEA). Även om vårt land givetvis varit medvetet om och accepterat denna nödvändighet, kan formerna för utövandet av kontrollen komma till olika uttryck. Härvid måste uppmärksammas att den fredliga användningen av atomenergin hämmas och besväras så litet som möjligt. Produktionen t. ex. för elkraft, den industriella produktionen av material, komponenter och hela enheter samt forsknings- och utvecklingsarbetet på nya upptäckter och uppfinningar varken kan eller får komma under en internationell kontroll, som blir alltför närgående och störande. Det har i internationella diskussioner t. o. m. uttryckts farhågor för stimulans till intensifierat affärsspionage i dessa sammanhang, vilket måhända kan synas överdrivet. Förhandlingar torde nu bli nödvändiga med IAEA för att nå klarhet om hur kontrollen skall utövas i vårt land. Den tid som här står till förfogande är dessutom ganska begränsad. Ett förberedelsearbete för dessa förhandlingar behöver därför snarast igångsättas på bred bas. Syftet med desamma är att tillse att IAEA:s kontrollkrav kan tillgodoses, samtidigt som den svenska industrin i alla dess produktionsuppgifter får bästa möjliga arbetsbetingelser och minsta möjliga besvär med detaljkontroll o. d. En delegation bör därför snarast tillsättas med särskilt uppdrag att taga itu med förberedelsearbetet. Till densamma bör knytas representanter för förutom atomdelegationen, bl. a. försvaret, den tillverkande industrin på området, kraftleverantörerna och reaktorförläggningkommittén.

När de svenska statsmakterna på sin tid hade att taga ställning till hur atomkraften skulle nyttiggöras i vårt land ansågs det att Sverige med hänsyn till storleksordningen av de erforderliga investeringarna inte kunde satsa på mer än en utvecklingslinje. Den s. k. svenska linjen, bl. a. innebärande satsning på användning av tungt vatten som moderator i reaktorerna och naturligt uran som bränsle, har icke hittills motsvarat de förväntningar som ställts därpå i vårt land. Det skall dock inte döljas att ett

utvecklingsarbete på tungvattenlinjen alltjämt pågår utomlands. För framtiden inriktas emellertid utvecklingsarbetet på reaktorområdet, såsom redovisas i statsverkspropositionen bil. 15, utomlands alltmer på bridreaktorer med natriumkylning. Det anses inte möjligt denna gång att Sverige i konkurrens med utlandet söker utveckla en egen snabbreakortyp. I stället föreslås av AB Atomenergi med instämmande av departementschefen att vårt land söker få till stånd ett samarbete med en utländsk utvecklingsorganisation från ett av de ledande länderna inom snabbreakortekniken avseende den natriumkylda snabba reaktorn. I princip finns inte mycket att invända mot ett samarbete med en utländsk organisation. Emellertid föreslår departementschefen att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ett samarbetsavtal mellan AB Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation, om vilket avtal inga som helst faktiska upplysningar lämnas angående avtalets innehåll och förpliktelser för riksdagens del. Att det kommer att krävas betydande kapitalinsatser för den svenska delen av ett utvecklingsprogram för snabba reaktorer antyds i propositionen och torde utan vidare stå klart. Riksdagen måste därför bli underrättad. Inte heller finns i propositionen redovisat vilket det främmande land är med vilket avtal skall slutas. Det kan inte vara lämpligt att riksdagen lämnar en så vittgående in blancofullmakt som ifrågasättes, och ett upprepanande i andra former av vad som hände med tungvattenlinjen är inte tilltalande. Riksdagen bör hållas fortlöpande underrättad av Kungl. Maj:t om eventuella avtal som förpliktar statsmakterna.

Genom den av tidigare riksdagar beslutade nedtrappningen av AB Atomenergis verksamhet har vissa personalproblem uppkommit, vilka finns berörda i AB Atomenergis skrivelse. För personalen själv har svårigheter självfallet inte heller helt kunnat undvikas. Det har här rört sig om personal som i många fall har mycket hög kompetens men är starkt specialinriktad. Det är en ofrånkomlig effekt av en starkt koncentrerad verksamhet att, när denna krympes, sysselsättningsalternativen för dess personal är få. Staten-arbetsgivaren måste därför taga ett särskilt ansvar för de anställda. För en utomstående är det svårt att avgöra huruvida vattenfallsverket, ASEA-ATOM, Atomkraftskonsortiet, universiteten och eventuellt internationella organisationer, varav Sverige är medlem, kunnat medverka till att ge nya sysselsättningar åt numera icke behövlig personal i AB Atomenergi. Under alla förhållanden får ögonen inte slutas för att värdefulla insatser säkerligen gjorts av AB Atomenergis personal i tidigare utvecklingsarbete, varav alla i nuläget kan draga nytta. Kungl. Maj:t bör därför göra en genomgång av denna problematik.

Åberopande det anförda hemställes,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl.

Maj:t tillsätter en delegation för att förbereda förhandlingar

med Internationella atomenergiorganet (IAEA) om kontroll av atomenergiverksamheten i Sverige med anledning av ratificeringen av icke-spridningsavtalet för kärnvapen,

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts hemställan om bemyndigande att godkänna ett avtal om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer måtte uttala att förslag till sådant avtal mellan AB Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation skall föreläggas riksdagen, samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t låter göra en genomgång av de personalproblem som uppkommit till följd av AB Atomenergis förändrade verksamhet.

Stockholm den 28 januari 1970

_____ *Henrik Åkerlund (m)*

Nr 768

Av herr Åkerlund, om avslag på Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.

(Lika lydande med motion nr 878 i Andra kammaren)

Stockholm den 28 januari 1970

_____ *Henrik Åkerlund (m)*